

Křížová cesta

Převod materiálu
Marta Sedláčková
Pořadí v lekci
19

Téma

Ten, který zemřel na kříži, je Boží syn

Cíl

- Děti putují s Ježíšem na jeho poslední cestu.
 - Děti čtou oddíl o Ježíšově smrti, vytvářejí živé obrazy a diskutují o nich a tím vykládají text.
 - Děti čtou text o utrpení Pána a zkoumají evangelistovu práci se starozákonními obrazy.
-

Pro učitele

Biblický text: Mk 14,53 nn a 15. kapitola

Výkladové poznámky

Centrem výkladu je Ježíšova smrt, posmrtný, který říká pravdu a vyznání přihlížejícího setníka, oddíl Mk 15,33-41. Ale protože pašijový příběh je propracovaný, souvislý útvar, uvádíme několik poznámek k textu již od kap. 14,53.

Po modlitbě v Getsemane, kde Ježíš aktivně bojuje svůj zápas, je nyní jeho osud určen ostatními postavami.

Ježíš před radou: Rozsudek je připraven, je třeba najít jeho zdůvodnění. Rada jedná relativně podle zákona v tom, že neshodující se svědectví nelze brát jako dostačující důkaz. Na křivě obvinění Ježíš nereaguje. Evangelista Marek využívá obraz mlčícího, neprávem trpícího spravedlivého (viz Iz 53,7 nebo Ž 38,13-15). Na veleknězovu otázku „Jsi Mesiáš, Syn Požehnaného?“ (Požehnaný je opis Božího jména) u Mk odpovídá Ježíš otevřeně a přímo „Já jsem“. Marek pokračuje s tím, že tady již nelze vyznání Mesiáše brát jako vyznání politické, mocenské.

Ježíš před Pilátem: Vydání politické moci, která drží možnost odsoudit k smrti. Žaloba velekněží zřejmě staví na politické mesianitě („král Židů“), ale Ježíš na to již neodpovídá. Římská moc se tímto nechala přesvědčit, přestože evangelista Pontius Pilátů líčí jako toho, kdo ví o jeho nevině. (Ve skutečnosti byl velmi krutým místodržícím.) Vina tak podle Marka padá na představitele židovské víry.

Výsměch vojáků — fraška hry na krále. Evangelista v tom vidí nechtěné vyjádření pravdy — Ježíš je skutečně král, utrpení je cestou na trůn. Následuje cesta na kříž, která je jakýmsi opakem vjezdu do Jeruzaléma. K této frašce může patřit i podání vína s myrhou, které bylo luxusním pitím, Ježíš nepřijímá, nechce mít otupělé smysly. Zároveň také řekl, že víno bude pít až v Božím království.

Šimon z Kyrény je přinucen nést kříž. Vojáci se zbraní přinutí každého; zde jde možná také o paradoxní vyjádření — králi na cestě slouží jeho poddaní.

Uk?ižování: Vyprávění je hodn? formulováno citacemi prorok? a žalm? — známé texty evangelistovi prop?j?ují slova. Ukazuje tím také, že Ježíšova smrt není jen omyl nebo ztroskotání, ale že p?es všechnu hr?zu je taková cesta cestou Božích služebník?. **Posmívající se lid** vyslovuje paradoxn? pravdu, formuluje význam Ježíšovy smrti — „jiné zachránil, sám sebe zachránit nem?že“ — Ježíš skute?n? sebe zachránit nechce, kdyby se smrti vyhnul, m?l by jiné podmínky než my všichni. Ježíš je v?rný Bohu, ale také v?rný ?lov?ku — každý nyní ví, že s ním Ježíš prošel i smrtí.

Tma po poledni: Místo zkoumání, zda skute?n? o n?jakých Velikonocích došlo k zatm?ní slunce, je lépe vnímat toto vyjád?ení jako básnický obraz smutku celého stvo?ení.

Bože m?j, pro? jsi m? opustil: Za?átek Žalmu 22, který se Ježíš modlil a který vystihuje jeho situaci (a pravd?podobn? také formoval Markovo zpracování). Opušt?ní (v2-3), posm?ch (v8-9), los o od?v (v19). Ježíš skute?n? trp?l, prožíval opušt?nost, strach, krizi. „...jeho nad?je byla skryta jen nep?ímo v tom, že se se svým zoufalstvím sv??il Bohu. M?l se na koho obrátit... „božství“ pravého ?lov?ka se projevuje práv? v jeho d?sledné d?v??e v Boha, v tom, že mu ponechává náskok v ?ešení konkrétní situace, že v tomto smyslu je s ním „zajedno“.“ (P. Pokorný)

Roztržení chrámové opony: Chrámová opona chránila p?ed nepovolanými zraky svatyni svatých (velesvatyni) v jeruzalémském chrámu (podrobnosti viz wikipedické heslo „Jeruzalémský chrám“). Vstoupit tam mohl jen kn?z jednou do roka, na den smí?ení. P?ístup k Bohu byl omezen i pro v??ící, do svatyn? sm?li kn?ží, muži na vnit?ní nádvo?í, ženy m?ly sv?j prostor, a pohané sm?li jen na vn?jší nádvo?í. B?h byl chrán?n jako nejv?tší poklad — Ježíšovou smrtí i jeho životem se p?ístup k Bohu zásadn? zm?nil — p?ístup k Bohu je p?ímý a cesta smí?ení je otev?ená pro celý sv?t.

Tento ?lov?k byl opravdu Syn Boží: Pohanský setník (velitel voják?) vysloví to, co dosud ?íkal jen hlas Boží (k?est Mk 1,11; prom?n?ní na ho?e Mk 9,7), nebo zlý duch (Mk 3,11) nebo obvin?ní velekn?ze (Mk 14,61). Pohanský setník je osoba, která je p?vodnímu ?tená?i, k?es?anu z pohan?, blízka. Zárove? je zajímavé, že toto vyznání ?ekne ?lov?k, který velel poprav?. Na za?átku evangelia se p?i Ježíšov? k?tu protrhlo nebe a zazn?l Boží hlas, zde se roztrhne chrámová opona a zazní vyznání ?lov?ka. ?tená? poté, co vyslechl celý p?íb?h, je zván, aby se k vyznání p?ipojil.

Poh?eb: Ježíš zem?el skute?n?, nikoliv zdánliv?. „Ve sv?tle vzk?íšení bude totiž z?ejmé, že žádný umírající není opušt?n od Boha a že k tomu, který odpoušt?l ve jménu Božím h?íchy, se p?iznal B?h sám.“ (P. Pokorný)

Úskali

Pašijový p?íb?h má svou logiku jako strhující vyprávění. Zárove? je nabit biblickými odkazy a významy. Proto na za?átku zvažte, jestli chcete s d?tmi pašijový p?íb?h stru?n? projít, p?ípadn? uvažovat, co si asi ?íkali sv?dci poslední Ježíšovy cesty (ad zpracování pro p?edškoláky), nebo se v?novat jen ?ásti (mladší školní), p?ípadn? za?azení do souvislostí celého Písma (starší školní — s drobnými úpravami je práce s Žalmem 22 vhodná pro všechny kategorie, protože d?ti hovo?í o vlastních p?edstavách a zkušenostech).

Nepoušt?jte se do podrobného popisu mu?ení.

Odkazy

Pokorný, Petr: *Evangelium podle Marka*. Praha: Centrum biblických studií AV ?R a UK v Praze ve spolupráci s ?eskou biblickou spole?ností, 2016

Odkazy na starší p?ípravky a další pracovní materiály najdete pod textem úlohy, pod nadpisem **Kam dále**.

Pro d?ti

P?ed?koláci

S p?ed?koláky využijeme „velikono?ní zahradu“ z minulé hodiny a pohyb po místnosti, p?ípadn? dalších prostorech ke „k?í?ové cest?“. P?íb?h je samoz?ejm? velmi zestrupn?, nezabíhá do detail?. Cílem je projít cestu na k?í? a ke hrobu, ne d?ti unavit nebo zahltit. Pro starší d?ti m?žete podle jejich pozornosti za?adit další detaily. Pokud máte hodn? malé d?ti, které pot?ebují p?íb?h zkrátit, využijte první, šesté a sedmé zastavení, pokud se nechcete poušt?t do podrobností kolem uk?í?ování, zd?razn?te motiv tmy (slunce i celý sv?t drží smutek).

Uka?te d?tem zahrádku nebo její obraz a p?ípome?te, o ?em jsme si povídali posledn? — Pán Ježíš se modlil v krásné zahrad?, ale on sám byl smutný a zoufalý. Bohu však ?ekl o všem, ?eho se bojí. Dostal od Boha sílu. A také m?l nad?ji, že B?h s ním bude, a? se stane cokoliv. Z krásné zahrady ale Ježíše odvedli pry?. — I my p?jdeme o kousek dál a tam si budeme zase povídat. (Pokud nemáte vhodné prostory, m?žete t?eba ud?lat jen kole?ko kolem místnosti nebo pouze zm?nit obrázek, kulisy, p?ípadn? mít pro každé zastavení n?jaký p?edm?t.)

Zastavení první — Ježíš p?ed radou.

(Nap?. klobouk jako znamení velekn?ze, zav?ená Bible.)

Ježíše dovedli do domu velekn?ze. To byl ten nejd?ležit?jší ?lov?k v chrám?. M?l mnoho dalších pomocník?, kn?ží. Ti se také shromáždili v jeho dom?. P?išli i muži, kte?í ?asto studovali Bibli. Také ti, kte?í byli moud?í a lidé si jich vážili. Te? se ale shodli na zlé, hodn? zlé v?ci. Totiž že Ježíše musí zni?it, zabít. Pak ho spoutali a vedli dál.

Zastavení druhé — Ježíš p?ed Pilátem.

(Nap?. ?ervená látka jako Pilát?v pláš?.)

Ježíše p?edvedli p?ed Piláta. Pilát byl n?co jako velitel policie, soudce a starosta v jednom. M?l velkou moc. Mohl Ježíše pustit. Ježíšovi nep?átelé mu ?ekli: „Ježíš se chce stát králem, je pro tebe nebezpe?ný!“ Pilát se na Ježíše díval, ale nep?išlo mu, že by byl nebezpe?ný. Ježíš nic ne?íkal. Ale pak, když Pilát uslyšel, že venku k?í?í dav lidí, ?ekl si, že na jednom ?lov?ku nezáleží, a vydal rozsudek: „Popravte ho, p?ibijte na k?í?.“

Zastavení t?etí — Ježíš a vojáci

(Nap?. trnová koruna nebo h?l — klacek.)

Vojáci vedli Ježíše na dv?r. Tam ud?lali takové divadlo: P?j?ili Ježíšovi slavnostní pláš?. Na hlavu mu dali korunu, ta ale byla z trní, tak to hodn? bolelo. A pak se mu posmívali: „Ty jsi teda král! Haha, já se ti klaním!“ a každý, kdo cht?l, tak spoutaného Ježíše uhodil holí. Bylo to hodn? zbab?lé.

Zastavené ?tvrté — Ježíš a Šimon

(Nap?. malý d?ev?ný k?í? — m?žeme se pak v nesení na p?íští zastavení st?ídat.)

Pak vojáci Ježíše vedli za m?sto. Ježíš musel nést k?í?. Bylo to velmi t?žké d?evo. Asi jako byste museli nést velký kmen stromu. Ježíš byl slabý, neunesl ho. Vojáci mu nepomohli. Cestou potkali ?lov?ka, který se

jmenoval Šimon, přikázali Šimonovi: „Hej ty, pomoz tomu odsouzenci!“

Šimon se bál vojáka, tak vzal kříž a donesl ho až na místo, které se jmenovalo Golgota.

Zastavení páté — Ježíš na kříži

(Např. do velikonoční zahrádky na stranu, bokem umístíme tři kříže z vtvířek nebo vložíme kříž, který jsme nesli; nakreslíme kříž do obrazu apod.)

Golgota bylo popraviště. Zločince odsouzené k smrti přibíli na kříž. Tak to udělali i s Ježíšem. A také se dvíma dalšími odsouzenci. Zvědaví lidé, kteří stáli kolem, se Ježíšovi posmívali: „Ty jsi všechny zachraňoval, tak se zachrať taky!“ „Hele, když uděláš zázrak, uvěříme ti!“ a tak pořád dokola. To se stalo dopoledne.

Zastavení šesté — Ježíš a římský velitel

(Např. černý šátek, kterým přikryjeme obraz, zahradu atd.)

Když bylo poledne, zašlo slunce, udělala se najednou tma. Jako by si slunce šeklo, že se na tak kruté mučení nemůže dívat. Zmlkli ptáci, přestali zpívat jako oněmělí smutkem. Ježíš se na kříži modlil, ale lidé mu nerozuměli a dál se mu posmívali. Pak vykřikl a zemřel. Velitel vojáků se na to díval a šekl: „Ten šlovák neudělal nic špatného. Zabili jsme nevinného. Byl to skutečně Boží syn!“ A to byl velitel vojáků cizinec a vůbec neznal Bibli. Z dálky se na to dívaly ženy, které byly Ježíšovými učednicemi, viděly úplně všechno.

Zastavení sedmé — Ježíšův pohřeb

(Např. do obrazu dokreslíme obraz hrobu, případně doděláme v zahradce z kamenů jeskyni apod.)

K večeru si jeden vážený šlovák, jmenoval se Josef, dodal odvahy a šel Ježíšovo tělo pohřbít. Josef měl ve skále vytesanou jeskyni, která sloužila jako hrob. Tam tělo obalené do pláten položil. A přivalil kámen. Pohřeb sledovaly Ježíšovy učednice a moc plakaly: „Co bude dál?“ řekly si. „Je to konec, nebo se ještě něco stane?“ (Zkuste skončit otevřenými otázkami, které děti povzbudí k samostatnému rozvažování. Můžete se ptát: Říkám si, na co asi ty ženy myslely, když šly domů? Přemýšlím, co si asi povídaly? Mohly se nějak navzájem utěšit? Jak byste utěšili svou přítelkyni, co byste jí řekli?)

Můžete zazpívat i se dětmi naučit píseň *Ostří jarních stébel*, stačí druhá sloka — je to nový text k písni *Do země se skrývá zrnko pohřbené*.

Mladší školní děti

S mladšími školními dětmi přečtěte oddíl Mk 15,33-41. Vytvořte živý obraz nebo po sobě jdoucí obrazy. Zkuste tím, jak se tváříte, gesty, postojí vyjádřit to, co postavy dělají a prožívají. Můžete se fotografovat. Diskutujte o tom. Například: Kdo a jak zahraje tmu? Je Ježíš zoufalý, nebo důvěřuje Bohu? Je hrouba namořená v očích pomoc nebo schválnost? Co znamená, že se roztrhla chrámová opona? (Zde si můžete pomoci obrázkem chrámu a vysvětlit, kam kdo mohl).

Zkuste ztvárnit „před roztržením“ a „potom“. Jak může vypadat voják, který vyznává, že Ježíš je Boží syn — jak se bude tvářit, v jakém bude postoji? Je možné, že u něj také bylo nějaké „předtím“ a „potom“? Kam se dívají ženy a jak se tváří? Nechte děti, aby svoje představy ztvárnily i popsaly; vždy je možno se ptát — proč myslíš, jak tě to napadlo, pověz mi o tom víc apod.

Pomůcky: Bible, cokoli z vybavení místnosti, případně látky, kostýmy atd.

Starší školní d?ti

P?i?azování biblických citací k Ježíšově p?íb?hu.

S d?tmi, které rády pátrají v biblických textech, zkuste hledat starozákonní biblické obrazy a citace v pašijovém p?íb?hu. M?žete uvést uvažováním evangelisty Marka: Když jsem slyšel vypráv?ní o Ježíšově odsouzení a smrti, vybavovaly se mi r?zné obrazy a texty z prorok? a žalm?. Jako by se plnilo to, co už jednou n?kdo ?ekl. N?kde jinde jsem zas nev?d?l jak to napsat, pro?ítal jsem Bibli a nacházel jsem vhodná p?i?rovnání. Prost? když jsem studoval Písmo, za?aly mi i ty strašné události dávat smysl. — My te? zkusíme vypátrat, kde Marek citoval Starý zákon ?i se jím nechal inspirovat.

Praktické provedení — starozákonní citace vytiskn?te nebo napište na malé papírky a nechte p?i?azovat, m?žete poradit nap?. oddíl.

Texty (v závorce místo, ke kterému se vztahuje u Mk): Zach 13, 7 (Mk 14,27); Am 2,16 (Mk 14,51); Dt 17,6 (Mk 14, 56); Iz 53, 7 + Ž38,13-15 (Mk 14,61); Ž 110,1 (Mk 14,62); Da 7,13 (Mk14,62); Iz 50,6 (Mk 14,65); Ž 22,8 (Mk 15,20); Mi 4,14 (Mk 15,19); P? 31,6-7a (Mk 15,23); Ž 22,19 (Mk 15,24); Am 8,9 (Mk 15, 33); Ž 22, 2 (Mk 15,34); Jl 4,15-16 (Mk 15,37); Ž 22,28 (Mk 15,38).

Práce se žalmem 22

Vyberte ze žalmu 22 n?které výpov?di, pod kterými by si d?ti mohly n?co p?edstavit, nap?. v 3, 7, 8, 12, 15, 16. Napište nebo natiskn?te na jednotlivé papíry. Nechte d?ti p?emýšlet, psát nebo kreslit, co se asi stalo ?lov?ku, který toto ?íká, v jaké situaci se ocitl, jaký je jeho p?íb?h. Stalo se n?co podobného jim? Po dostate?ném ?ase rozdejte napsanou v?tu: A tys mi odpov?d?l (Ž 22,22c). D?ti si ji nalepí do svého listu — a op?t p?emýšlí, jak se zm?nila situace, co se asi stalo, jak p?íb?h pokračuje.

V?ty, nad kterými jste p?emýšleli, jsou vybrány ze Žalmu 22. Tento žalm se modlil Ježíš na k?íži. Zažíval jist? velkou úzkost, strach a beznad?j. Ale obracel se k Bohu. Doufal v jeho pomoc. Všichni, kdo trpí a o kterých jste uvažovali a psali, se modlí společn? s Ježíšem. Díky n?mu také víme, že B?h je p?ítomen i ve smrti a ?lov?ku odpovídá. P?e?t?te žalm 22 nebo jeho ?ásti.

Pom?cky: Texty, bible, papíry, tužky.

P?esah

Se staršími d?tmi m?žete p?e?íst [izajášovskou píse? o trpícím služebníkú](#).

Kreativní zpracování textu k zapamatování — do textu „Ten ?lov?k byl opravdu Syn Boží“. Vkládáme v?ty, popisující pašijové d?ní, d?ti se utvrzují ve v?domí, že ten, který trp?l, byl Bohu blízko a B?h byl blízko jemu:

Ten ?lov?k, — který byl zrazen — byl opravdu Syn Boží. Který m?l pochybnosti, m?l strach, byl zat?en, byl bi?ován, byl posmíván... až po který byl uk?ižován, byl poh?ben. Nechte d?ti vzpomínat na jednotlivé situace z pašijového p?íb?hu.

Pro vypráv?ní m?žete také použít k?ížovou cestu od Siegera Ködera z kostela v Bensbergu.

Liturgie

Biblický text k zapamatování

Ten ?lov?k byl opravdu Syn Boží. (Mk 15,39)

Rituál

Recitace upraveného textu z 1 K 15,1 nn: „Evangelium, které jsme p?ijali, je základem, na n?mž stojíme. Skrze n? docházíme spásy — vždy? jsme p?ece neuv?íili nadarmo.“

Zp?v písn? [Beránku, který snímáš h?íchy](#) nebo jiného *Beránku Boží*.

Podle Ž 118

U?itel: „Kámen, jež zavrhl stavitelé,“

D?ti: „stal se kamenem úhelným.“

U?itel: „Stalo se tak skrze Hospodina,“

D?ti: „tento div se udál p?ed našimi zraky.“

Všichni: „Požehnaný, který p?ichází ve jménu Pán?!“

Okénko do bohoslužeb

Markova žena: „Už jsem doma! Marku, dnes vypadáš strašný, vždy? ty jsi snad dneska v?bec nevyšel z pracovny, jedl jsi v?bec?! A prosím t?, co tu máš za všechny ty svitky a papíry? To je hrozný nepo?ádek, po?kej, trochu ti to urovnám a poklidím!“

Marek: „Ne! Nesahej na to! To je pracovní nepo?ádek! Dneska jsem nem?l na jídlo ani pomyšlení. Cht?l jsem napsat celý p?íb?h utrpení našeho Pána. Ale ráno jsem v?bec nev?d?l jak na to, z jaké strany mám za?ít. Tak jsem si vzal žalmy, že se budu modlit. A víš co, narazil jsem na skv?lé texty! Najednou jsem našel ta správná slova, vidíš, tady, Žalm 22. Pak jsem si ještě musel otev?ít Izajáše, to mám tady. A pak taky Micheáše, Daniele, P?ísloví, Amose, Joele... Chápeš?“

Markova žena: „Chápu. A te? se poj? najíst. Ve?er si sedneme a všechno mi to popo?ádku p?e?teš.“

Byla jedna prastará písni?ka v Izraeli. Zpívala o trpícím prorokovi, kterého trápili a nikdo ho necht?l poslouchat. Vy ale poslouchajte, jak ta píse? zn?la:

„Byl trápen a poko?il se, ústa neotev?el. Jak beránek vedený na porážku. Jako ovce p?ed st?iha?i z?stal n?mý, ústa neotev?el.“ A v první církvi v?d?li hned: ta píse? zpívá také o trpícím Ježíši.

Modlitba

Pane Ježíši, muselo to být strašné, kolik jsi toho vytrp?l. Bolelo to, když t? trápili. Bolelo to, když se ti posmívali. D?kujeme ti, že te? už víme, že B?h je s námi vždy a všude, i když se zdá, že temnota p?ikrývá zemi. Amen.

Kam dále

[Macek, Ond?ej: Ježíšovo uk?ižování, smrt, poh?eb a lidé kolem. \(Katechetická p?...\)](#)

[Píse? „Beránku, který snímáš h?íchy“ z p?ipravovaného zp?vníku](#)

[„K?ižová cesta“ Siegera Ködera, k P?esahu \(nikolaus-und-joseph.de; n?mecky\)](#)

[Zpracování Žalmu 22 z p?ipravovaného zp?vníku](#)

[Zpracování Žalmu 22 z p?ipravovaného zp?vníku](#)

[Jeruzalémský chrám \(obrázek\)](#)

[Heslo „jeruzalémský chrám“ na wikipedii](#)

[Izajášovská píseň o trpícím služebníkovi \(Iz 53\) pro oddíl „Přesah“ jako dialogic...](#)

[Píseň „Ostří jarních stébel“ z připravovaného zpěvníku](#)

[Odkaz na píseň](#)

[Nemůžete ani chvíli se mnou bdít](#)

[Proč jen mlčíš, Pane](#)

[Shromáždil plody prý moudrosti své poklad](#)

[Cílová skupina](#)

[Předškolní](#)

[Mladší školní](#)

[Starší školní](#)

[Katechetické cykly](#)

[Dál přece nejdeme sami III \(S Markem + S Matoušem a Lukášem\)](#)

[Biblický odkaz \(kat\)](#)

[Marek 14,53](#)

[Marek 15](#)